

Monica Cuciureanu

Șerban Mircea

Cum să ne ajutăm copilul să intre cu bine în gimnaziu

Ghid pentru părinți

**Institutul de Științe ale Educației
2013**

Autori:

dr. **Monica Cuciureanu** (coordonator), cercetător științific III:

Introducere, Realitățile clasei a V-a, În loc de concluzii...

Mircea Șerban, cercetător științific III: Copiii în clasa a V-a,

Profesorii din gimnaziu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cum să ne ajutăm copilul să intre cu bine în gimnaziu
Ghid pentru părinți / Cuciureanu Monica, Mircea Șerban
XXXXXXXXXXXXXX

Bibliogr.

ISBN: XXXXXXXXXXXXX

I. Cuciureanu Monica

II. Mircea Șerban

XXXXXXXXXX

Cuprins

Introducere4

Cui se adresează și la ce servește acest ghid? (pag.4) Pe ce se bazează informațiile din el? (pag.4) Cum să vă orientați ușor în acest ghid? (pag.5)

Realitățile clasei a V-a.....7

Noutăți în clasa a V-a (pag.9) Colegii noi (pag.10) Noi spații de învățământ (pag.16) Mai multe ore, program mai încărcat (pag.18) Trecerea de la un învățător la mulți profesori (pag.22) Discipline noi, manuale noi (pag.26) Temele pentru acasă și învățarea (pag.28) Tezele (pag.33) Evaluarea și notele (pag.34) Situații particulare (pag.40)

Copiii în clasa a V-a42

Pubertatea (pag.43) Ce se întâmplă la pubertate din punct de vedere fiziologic și anatomic (pag.44) Comunicarea cu copilul despre schimbările fizice de la pubertate (pag.49) Puberii și adaptarea la o nouă etapă școlară (pag.54)

Profesorii din gimnaziu60

Așteptări ale profesorilor față de copii (pag.63) Așteptări ale profesorilor față de familie (pag.64)

În loc de concluzii75

Bibliografie79

Introducere

Cui se adresează și la ce servește acest ghid?

Lucrarea de față se adresează în mod direct **părinților** acelor copii, care urmează să intre în clasa a V-a, deci în ciclul gimnazial. Ea se dorește un sprijin pentru membrii familiei, astfel încât aceștia, la rândul lor, să-l poată susține pe copil în etapa de tranziție de la școala primară la gimnaziu. În mod indirect, beneficiarii celor cuprinse în această lucrare sperăm să fie **elevii care încep clasa a V-a**.

Pe ce se bazează informațiile din el?

În cadrul Institutului de Științe ale Educației s-a realizat în 2012/2013 o cercetare, care viza adaptarea copilului la trecerile de nivel din învățământul obligatoriu. Cercetarea a avut ca obiectiv principal

investigarea celor mai frecvente probleme și dificultăți pe care le întâmpină copiii la intrarea în școala primară, respectiv în gimnaziu, și identificarea unor **posibile soluții**, care să asigure mai buna adaptare a copiilor la noile realități școlare cu care ei se confruntă.

Informațiile au fost culese de la diferite categorii de persoane: **părinți, cadre didactice** (educatoare, învățătoare, profesori-diriginți, profesori ai copiilor din gimnaziu, directori de unități școlare), **copii din clasele a IV-a și a V-a**, din mediul rural și din cel urban. Ele au fost colectate prin interviuri individuale și de grup, analizate, structurate și cuprinse apoi într-un raport de cercetare intitulat *Acomodarea copilului cu trecerile de nivel din învățământul obligatoriu* (Farca, Velea, 2013). Urmărind problemele specifice fiecărei vârste și fiecărui început de ciclu de învățământ, s-au elaborat apoi ghiduri de sprijin pentru părinți și cadre didactice, serie din care face parte și prezentul ghid.

Cum să vă orientați ușor în acest ghid?

Identificați în primul rând principalele întrebări pe care vi le puneți în legătură cu începutul clasei a V-a:

- Țin ele de **realitățile noi, cu care se va confrunta copilul dumneavoastră în clasa a V-a?**
- Țin ele de **noua etapă de dezvoltare, pe care o va parcurge copilul dumneavoastră?**
- Țin ele de **noile exigențe și așteptări pe care le au profesorii de gimnaziu de la elevii de clasa a V-a?**
- Țin ele de **modalitățile concrete de sprijin acordat copilului și școlii, în calitatea dumneavoastră de părinte?**

Dacă problemele pe care vi le puneți sunt de ordin general, sperăm să aflați răspunsuri în acest ghid. Dacă ele sunt particulare - vizând o școală anume, o anume constelație de cadre didactice, particularitățile propriului copil - va fi probabil nevoie să apelați la mijloace suplimentare de informare, la comunicarea directă cu directorul școlii, cu profesorul-diriginte, cu alte cadre didactice ale școlii, poate la orientare și consiliere oferite de personal specializat, forumuri de discuție pentru părinți etc.

REALITĂȚILE CLASEI a V-a

Trecerea în clasa a V-a este un pas firesc în parcursul școlar al fiecărui copil, fiind privită în general cu optimism de către elevi și părinți. Trecerea de la învățământul primar la cel gimnazial este marcată însă de anumite diferențe de organizare și funcționare, specifice sistemului de educație din țara noastră. Unele elemente de noutate vă sunt, poate, cunoscute din experiența dumneavoastră de elevi, din experiența copiilor mai mari din familie sau a altor persoane apropiate, altele sunt, cu siguranță, specifice momentului și situației concrete în care se va afla copilul dumneavoastră. Aceste elemente de absolută noutate vă pot induce un sentiment de nesiguranță, atât dumneavoastră, cât și copilului.

Ce puteți face pentru a vă ajuta copilul?

➤ ***Fiți un părinte bine informat! Un părinte bine***

informat poate înțelege mai bine fenomenul trecerii într-un nou ciclu de învățământ; cel care înțelege, poate adesea sprijini mai eficient copilul în acest proces, ajutându-l să depășească eventualele dificultăți.

- ***Fiți un părinte responsabil! Nu lăsați lucrurile la voia întâmplării, ci încercați să optați, în cunoștință de cauză, pentru cea mai bună variantă de continuare a studiilor pentru copilul dumneavoastră! Nu uitați să-i cereți și lui părerea în această privință și țineți cont, pe cât posibil, de părerea lui!***

- ***Fiți stăpân pe dumneavoastră! Chiar dacă aveți o anumită neliniște în ceea ce privește clasa a V-a, încercați să nu-i transmiteți și copilului această stare. Este important ca el să pornească în clasa a V-a cu încredere și cu o atitudine pozitivă.***

- ***Sprijiniți-vă în continuare copilul, cum ați făcut-o și până acum! Copilul intră într-o nouă etapă de școlaritate și are în continuare nevoie de dumneavoastră, poate altfel decât până acum.***

Învățați care îi sunt noile nevoi și încercați să îl sprijiniți cu aceeași dragoste, răbdare și încredere, de care a avut mereu nevoie.

Noutăți în clasa a V-a

Indiferent dacă copilul dumneavoastră schimbă sau nu școala, el se va confrunta probabil cu următoarele modificări:

- noi colegi de clasă;
- noi spații de învățământ;
- mai multe ore, program mai încărcat;
- trecerea de la un învățător la mulți profesori;
- discipline noi, manuale noi;
- mai multe teme pentru acasă și învățare independentă;
- teze;
- alt tip de evaluare și notare.

Colegii noi

De regulă, clasa a V-a aduce cu sine schimbări mai mari sau mai mici în ceea ce privește componența clasei de elevi. Schimbările sunt extreme în cazul claselor nou create, în mediul urban, unde copiii nu se cunosc aproape deloc între ei (de exemplu în școli care cuprind ciclul secundar inferior și pe cel superior, adică clasele V-XII).

Mai puține schimbări au loc în școlile generale, în mediul rural și în cel urban, unde o parte dintre copii au parcurs aceeași școală, poate chiar aceeași clasă primară. Chiar și aici apar însă modificări în componența claselor, datorate următorilor factori:

- Unele școli organizează **exemene de selecție** la sfârșitul clasei a IV-a / începutul clasei a V-a, pentru a departaja copiii în funcție de anumite criterii: rezultate școlare, competențe lingvistice, înclinații sportive sau artistice; dacă la școlile vocaționale aceste examene sunt justificate (talentul și înclinațiile naturale sunt esențiale în aceste școli), nu același lucru se poate spune despre școlile generale, care ar trebui să ofere șanse egale de dezvoltare fiecărui copil.

- În cazul mai multor clase paralele și al migrației unora dintre copii din școală, clasele fie **se completează** cu elevi nou înscriși, fie **se comasează**. În această situație, elevii cunosc cel puțin o parte dintre colegi, doar o parte dintre ei se schimbă. Acest lucru este benefic, pentru că există, pe de-o parte, stabilitate în grup, pe de altă parte îmbogățirea grupului, prin copiii nou-veniți.
- Din clasa a V-a apare mai frecvent **fenomenul repetenției**, deci este posibil ca unii elevi, care nu au avut rezultate suficient de bune în anul școlar anterior, să fie nevoiți să repete clasa. De obicei, acești copii nu au doar dificultăți de învățare, ci vin și cu o serie de tulburări de comportament, fiind uneori etichetați de profesori și de colegi.
- **Drept colegi noi nu trebuie priviți doar colegii de clasă, ci elevii din gimnaziu, în general.** În special în școlile cu un număr mare de elevi, unde studiul este organizat în două schimburi, elevii din clasele primare învață de dimineață, iar cei din clasele V-VIII după-amiaza. Acest lucru presupune că elevii din clasa a V-a se întâlnesc și relaționează în pauze cu alți elevi mai mari. Aceste relații pot fi dificile pentru ei, deoarece presupun adaptarea la grupuri

de vârstă diverse, la norme, atitudini și comportamente specifice elevilor mai mari, pe care cei din clasa a V-a încă nu le cunosc. Nu întotdeauna relațiile acestea sunt echitabile și prietenoase, realitate pe care copiii proaspăt intrați în gimnaziu abia cu timpul vor învăța să o gestioneze.

- **Intimidarea.** Un fenomen relativ răspândit în contextul modificării colectivelor de elevi și a integrării elevilor din clasa a V-a în gimnaziu este intimidarea. Ea denotă o problemă de relaționare și „este un abuz de putere pe care un copil îl exercită asupra unuia dintre semenii săi (care este mai mic sau uneori face parte din aceeași grupă de vârstă). Atunci când vorbim despre intimidare, nu este vorba, desigur, despre un simplu conflict între copii. Este vorba mai degrabă despre o relație abuzivă, în care violența verbală sau/și fizică este prezentă în mod constant și repetitiv. Agresivitatea celui care intimidează sau controlul pe care îl exercită au ca scop să-i facă rău victimei și să mențină poziția de putere a agresorului față de ea, fapt care generează, prin urmare, o relație de tipul dominator/dominat. (...) Vorbim despre intimidare atunci când unul sau mai mulți copii îl necăjesc pe altul în mod repetitiv,

adresându-i cuvinte neplăcute (jigniri, insulte), respingându-l în mod expres, lovindu-l sau tăbărând asupra lui, inventând minciuni sau lansând zvonuri despre el, furând de la el sau extorcându-l. Conform unor statistici, 10% dintre copii sunt victimele intimidării. Totuși, acest procent ar putea fi mai mare în realitate, de vreme ce unele victime tac și refuză să denunțe această situație.” (Vallières, 2012, p. 163) Intimidarea se poate produce în mediul real sau în cel virtual. Atunci când ea se produce prin mail, rețele de socializare, SMS-uri etc. vorbim despre cyber-intimidare (Cyber-Mobbing sau Cyber-Bullying). Această formă modernă de intimidare depășește spațiul școlar, fiind cu atât mai greu de depistat și de intervenit împotriva sa. Agresorii se pot proteja păstrându-și anonimatul, iar lipsa contactului direct dintre agresor și persoana agresată reduce inhibițiile agresorului, sentimentele sale de rușine sau remușcare.

➤ ***Observați-vă cu atenție copilul!***

Dacă remarcați la el înclinații deosebite și dorința de a

se perfecționa de timpuriu într-un anumit domeniu, stimulați-l prin înscrierea la o școală vocațională. Școlile generale oferă copiilor în ciclul gimnazial fundamentele de cultură generală, pe care să construiască ulterior cunoașterea lumii și a vieții.

Dacă observați la copilul dumneavoastră o stare de disconfort, teamă, neplăcere atunci când merge la școală, încercați să identificați singuri, cu ajutorul dirigintelui sau a consilierului școlar cauza acestor stări. Uneori conflictele dintre copii, bullying-ul, violența din școală pot conduce la inadaptare, absenteism, chiar la abandon școlar.

➤ ***Vorbiți deschis cu copilul dumneavoastră!***

Comunicați cât mai mult posibil cu copilul. Nu doar nota primită la școală este importantă, ci tot mediul în care copilul dumneavoastră petrece ore bune sunt esențiale pentru devenirea sa: colegii de clasă, relațiile dintre ei și profesori, evenimentele zilnice etc. Prelucrarea situațiilor de viață școlară prin care trece copilul, înțelegerea și interiorizarea experiențelor trăite, conduc la creșterea sa interioară, la maturizare.

- **Încurajați-vă copilul să aibă o atitudine deschisă, prietenoasă, tolerantă față de cei din jur!**

În școală, ca și în viață, nu toate experiențele sunt plăcute, nu toate persoanele sunt simpatice. Este important să încurajați copilul să adopte o atitudine deschisă, prietenoasă față de colegii săi. Totodată este important ca el să învețe să depășească conflictele și să dezvolte toleranță față de orice situație sau persoană dificilă. Dezvoltarea abilităților sociale ale copilului îl va conduce la legarea unor prietenii trainice, care pot constitui o protecție eficientă împotriva intimidării de orice fel.

- **Încurajați-vă copilul să găsească soluții la problemele cu care se confruntă!**

Este important să știe că nu este singur, că îi sunteți alături. Dacă vă simțiți depășit de probleme, la rândul dumneavoastră, nu ezitați să cereți ajutorul unui specialist!

Noi spații de învățământ

Elevii care se mută dintr-o școală în alta trec, de regulă, printr-o perioadă de acomodare mai lungă decât ceilalți, confruntându-se cu mai multe elemente de noutate. Procesul implică și **acomodarea cu spațiile de învățământ**: săli de clasă, laboratoare, sală de sport, bibliotecă etc. Aceasta nu reprezintă însă o dificultate pentru ei, ci este mai degrabă un prilej de învățare, căci fiecare spațiu are o anumită funcționalitate, pe care elevii o deprind în timp.

Mai problematică pare să fie asumarea responsabilității pentru spațiu, sentimentul de apartenență la acesta, în directă conexiune cu grija pentru el și sentimentul de apartenență la un grup. Acest sentiment se construiește în timp. Nu este de mirare că, deseori, profesorii reclamă distrugerea unor bunuri ale școlii - mese, scaune, uși, geamuri - în mai mare măsură decât învățătoarele. Acestea din urmă supraveghează elevii și în pauze, ceea ce în ciclul gimnazial se face mult mai puțin, datorită faptului că profesorii se schimbă după fiecare oră și ei folosesc, de regulă, pauzele pentru a se deplasa dintr-o clasă într-alta. Personalizarea spațiului joacă, de asemenea, un rol important în întărirea sentimentului de

apartenență la acesta. Lucrări ale copiilor, dulăpioare, flori etc. se adună pe parcursul anilor petrecuți acolo și îi fac pe copii să simtă că este *locul lor, clasa lor, școala lor*.

Chiar și copiii care nu schimbă școala se confruntă cu aceste probleme. Datorită anilor de școală primară petrecuți în același spațiu, sentimentul de apartenență la el este mai puternic decât la copiii nou-veniți. Dar și ei poate că vor folosi în ciclul gimnazial noi spații, odată cu inițierea în noi domenii ale cunoașterii umane.

- ***Promovați respectul pentru mediul înconjurător (inclusiv cel amenajat) și grija pentru acesta! Copilul dumneavoastră va învăța prin modelul pe care îl oferiți mai mult decât printr-o sută de cuvinte, reguli și interdicții.***

- ***Familiarizați-vă copilul cu școala cea nouă, în cazul în care îl mutați în clasa a V-a la altă unitate de învățământ! Curtea școlii, spațiile comune, chiar anumite săli și laboratoare care se pot vizita nu vor mai părea copilului complet străine, dacă le-a vizitat deja înainte de începerea anului școlar.***

➤ **Întăriți comunitatea educațională a școlii!** Nu ezitați să vă implicați, alături de copil, de colegii săi, de alți părinți și profesori la curățarea, întreținere, amenajarea spațiilor interioare și exterioare ale școlii: grădina/curtea, spațiile comune, spațiile proprii ale clasei. Transmiteți astfel și copilului dvs. norme și valori împărtășite de dumneavoastră ca membru al comunității educaționale.

Mai multe ore, program mai încărcat

Odată cu începerea clasei a V-a apar materii noi, numărul de ore crește, informația devine mai complexă și se diversifică.

Ce înseamnă concret acest lucru? Copilul va petrece mai multe ore la școală. Fiecare profesor va da teme pentru acasă la disciplina pe care o predă, însă adesea profesorii nu comunică între ei și nu corelează volumul temelor cu timpul pe care elevii îl au la dispoziție. Acest

fapt conduce la aglomerarea copiilor, la apariția timpurie a stresului și a presiunii puse pe copil.

Unele școli, cu număr mare de clase, împart copiii în două, chiar în trei schimburi. În funcție de organizarea internă a școlii, unele clase de gimnaziu pot învăța după-amiaza. Tot ritualul zilnic al copilului se schimbă în aceste condiții: ora de trezire și de culcare, programul de masă, programul de studiu individual și de realizare a temelor. Activitățile extrașcolare pe care copilul le făcea sunt reduse, chiar eliminate total din programul copilului, și așa foarte încărcat.

Mulți copii care învață de după-amiază sunt dimineața singuri acasă și au, pe lângă dificultățile inerente începutului de ciclu gimnazial, și unele dificultăți legate de organizarea timpului și a activităților de acasă: unii nu-și pot încă pregăti singuri masa de prânz, se tem, sunt tentați să stea mult timp la televizor sau calculator, neglijându-și temele, pleacă târziu de acasă etc. Dobândirea autonomiei este un proces cu o durată variabilă, care ține de conjunctura în care se află copilul, de personalitatea și de gradul lui de maturizare.

- **Interesați-vă din timp de programul de studiu din gimnaziu și pregătiți-vă copilul pentru acesta!** Cunoscându-vă copilul cel mai bine, puteți să anticipați cum se va descurca el singur acasă (dacă programul de școală nu se va suprapune cu cel de lucru al dumneavoastră). Pregătiți-l din timp pentru asta, implicându-l progresiv în activități pe care va fi nevoit să le facă singur!

- **Învățați-vă copilul să-și gestioneze timpul (inclusiv cel liber) și activitățile!** Până la această vârstă, copilul dumneavoastră și-a format anumite obiceiuri, în ceea ce privește petrecerea timpului de studiu și a timpului liber. Este foarte probabil că, odată cu reducerea supravegherii din partea familiei, el va continua unele comportamente dobândite anterior. Fiind însă într-o situație de învățare nouă, există premise favorabile pentru dobândirea unor noi comportamente, pe care le puteți influența. La începutul clasei a V-a, făcând cu el planificarea activităților și împărțirea timpului, îl veți ajuta să învețe cum să se descurce mai bine singur.

- **Consultați-vă copilul în privința activităților extrașcolare!** Aceste activități fac de regulă plăcere copilului, dar consumă din timpul său liber. Este bine să-l ajutați să își dozeze efortul în așa fel încât să nu fie suprasolicitat, dar nici să nu fie nevoit să renunțe la activitățile care îi fac plăcere.
- **Oboseala influențează, adesea, în mod negativ sănătatea, dispoziția și rezultatele copiilor.**
- **Favorizați dezvoltarea copilului, creând o atmosferă pozitivă, stabilă și destinsă!** Încurajați-l și asigurați-l de dragostea și înțelegerea dumneavoastră! Copiii sunt adaptabili și, în propriul lor ritm, ajung să se maturizeze și să-și câștige autonomia și independența față de cei din jur. Copilul intră într-o nouă etapă de dezvoltare, în care are în continuare nevoie de atenția, iubirea și răbdarea dumneavoastră, de încrederea și încurajarea celor din jurul său. Orice eveniment major cu impact negativ asupra vieții dumneavoastră de familie va afecta probabil comportamentul și reușitele școlare ale copilului. **Stabilitatea și**

armonia familială sunt esențiale pentru dezvoltarea sa echilibrată.

Trecerea de la un învățător la mulți profesori

O schimbare destul de importantă pentru elevii de clasa a V-a este trecerea de la un învățător la mai mulți profesori, specializați pe anumite discipline. În școala primară elevii au, de regulă, una sau două învățătoare, profesor de religie, educație fizică și limbă străină. În gimnaziu vor avea, pentru fiecare disciplină studiată, alt profesor. În clasa a V-a va fi nevoie ca ei să se obișnuiască cu un număr dublu, chiar triplu de cadre didactice, față de ciclul primar. Fiecare profesor are propriul său stil de predare, propriile cerințe și exigențe, la care elevii trebuie să se adapteze rapid.

Se știe că învățătorul poate realiza o ierarhizare sau prioritizare personală a disciplinelor și că are o mai mare posibilitate de a face, pe parcursul procesului didactic, o restructurare flexibilă a conținuturilor, în funcție de diversele contexte și de ritmul sau nivelul clasei. La nivel gimnazial, dirigintele nu are același rol și nu dispune de

aceleași mijloace, pentru că aici, de regulă, fiecare profesor gestionează propria disciplină, care este privită, de foarte multe ori, în mod izolat și exclusiv, pe principiul „*materia pe care o predau este cea mai importantă*”. De unde decurge consecința că elevul tinde să fie tratat secvențial, cu solicitări care nu fac întotdeauna conexiunile și integrările necesare cu celelalte exigențe de predare sau de evaluare ale colegilor de la alte discipline și, de aici, nici cu resursele realiste de timp ale copiilor.

Din punct de vedere relațional, trecerea de la învățător la profesori înseamnă trecerea, adeseori destul de bruscă, de la o relație caldă, încărcată de afectivitate (pe care o aveau cu învățătoarea), la relații mai reci, mai impersonale, mai încărcate de normativitate, dezvoltate cu profesorii. În predare și evaluare aceste relații se transpun în abordări și stiluri diferite ale celor două categorii profesionale:

- **învățătoarele** au, în general, o abordare mai protectoare, accentuând grija și ajutorul de care au nevoie copiii, sunt mai atente la particularitățile psiho-fiziologice și la ritmul propriu de dezvoltare și de învățare ale copiilor, sunt mai orientate spre motivarea, sprijinirea și progresul acestora, sunt mai rădătoare și mai indulgente;

- **profesorii**, în majoritatea lor, au o abordare mai exigentă, mai sobră, un stil de lucru mai alert, accentuând responsabilitățile elevilor. În evaluare, aceștia se raportează mai puțin decât învățătoarele la progresul individual al fiecărui elev și mai mult la standarde obiective, riguroase, uniformizate.

Nu puteți stabili sau influența constelația de profesori ai copilului. Acestea sunt decizii care se iau la nivelul școlii. Vor fi cu siguranță unii mai apreciați, alții mai puțin apreciați de copil și, poate, de dumneavoastră. Este însă important ca atât copiii, cât și dumneavoastră să construiți relațiile cu profesorii clasei pe bază de respect și cordialitate.

Ce puteți face pentru o bună comunicare și colaborare cu școala?

- *Respectați-i pe profesorii copilului dumneavoastră, în prezența sau în absența lor! Nu-i vorbiți de rău pe profesori, de față cu copilul dumneavoastră!*

- ***Inițiați și dumneavoastră comunicarea și colaborarea cu școala și nu așteptați doar din partea școlii să facă demersuri în acest sens!***

- ***Construiți relația de colaborare pe principiul egalității și al stimei reciproce! Nu adoptați un aer de superioritate în relația cu profesorii copilului dumneavoastră!***

- ***Centrați comunicarea pe nevoile copilului! Nu priviți cu reticență ajutorul specializat al cadrelor didactice, al consilierului sau al psihologului școlar!***

- ***Implicați-vă cât este nevoie în viața școlii! Nu pierdeți nicicând din vedere că dumneavoastră și profesorii aveți un scop comun: educația de bună calitate și reușita în viață a copilului!***

Discipline noi, manuale noi

Odată cu înaintarea în vârstă a copilului, gradul de dificultate a celor studiate crește. Prin introducerea treptată a noilor discipline se lărgeste spectrul de cunoaștere al elevilor. Manualele îi inițiază în diferite discipline, uneori însă destul de abrupt și de rapid, sub presiunea unor programe supraîncărcate. Profesorii, sub aceeași presiune, nu pot acorda întotdeauna suficient timp pentru însușirea de către elevi și consolidarea cunoștințelor din domeniul predat. În condițiile în care copilul nu înțelege în clasă și nici acasă, se pot acumula în timp goluri, care șubrezesc dorința și posibilitatea sa de a aprofunda acel domeniu.

În afară de conținuturile tot mai ample, se pot schimba și metodele de lucru cunoscute de elevi din ciclul primar. Discipline precum fizica, chimia, biologia pot să-i pună pe copii în situația de a intra în laboratoare specializate, de a experimenta, de a lucra mai mult la proiecte, în grupuri sau individual, dobândind în timp o autonomie tot mai mare față de adulții din jurul său.

Cum vă puteți susține copilul în acest context?

- **Supravegheați copilul, dar nu-l sufocați!** Este important pentru copil să se știe susținut acasă în problemele școlare, să îi acordați timp și atenție: să-i explicați noțiuni mai grele, pe care nu le-a înțeles, să vă poată citi o compunere scrisă de el, să-i verificați un exercițiu etc. Extremele sunt însă de evitat: nu trebuie să ajungeți să-i faceți temele sau să faceți pe profesorul în fiecare zi, nici nu trebuie să neglijați în mod constant ce a făcut la școală. Dacă vă arătați interesul pentru școală, îi veți arăta că valorizați această activitate.
- **Ajutați-l... să se ajute singur!** Autonomia de care dă dovadă în viața de zi cu zi va ajunge, în timp, să se vadă și în viața școlară. Nu stați în permanență cu el când își face temele, oferindu-vă ajutorul chiar și atunci când nu are nevoie de el. Deprinderea anumitor tehnici de lucru, de exemplu lucrul cu dicționarul, căutarea într-o enciclopedie, autoverificarea rezultatelor etc. îi pot fi utile în dezvoltarea autonomiei.

➤ **Treziți-i curiozitatea pentru cunoaștere!** În diferite situații de viață, în realitatea care îl înconjoară și cu care vine în contact direct, copilul descoperă lumea. Vorbiți cu el, încurajați-l și ajutați-l să înțeleagă ceea ce vede și trăiește în mod direct. Învățarea naturală, experiențele trăite, prelucrate și preluate de copil dăinuie cel mai mult.

Temele pentru acasă și învățarea

Mult timp din cel petrecut de elevi la școală este folosit de profesori pentru a le preda materie nouă și pentru evaluare. Exersarea și învățarea se produc mai ales acasă, când elevii, lucrând în ritmul propriu, aprofundează și consolidează cunoștințele dobândite. Capacitatea și ritmul de învățare sunt diferite de la un individ la altul, iar lucrul acasă le permite elevilor ameliorarea propriilor performanțe.

Temele pentru acasă sunt ca atare utile, chiar necesare, în condițiile în care timpul petrecut la școală nu

permite suficient lucru individual și independent. Temele trebuie corelate cu activitățile desfășurate în clasă; volumul lor nu ar trebui să fie exagerat de mare, iar cadrele didactice ar trebui să comunice între ele, astfel încât temele, cumulate, să nu ocupe tot timpul liber al copiilor. Temele și învățarea pot ajunge să devină o rutină necesară și nu o corvoadă pentru copil, dacă sunt interesante și bine echilibrate.

Pentru a-și putea face temele, copiii au nevoie și acasă de condiții bune de lucru și învățare. Acestea presupun, între altele: mediu fizic favorabil (colț de lucru, masă/scaun confortabil, lumină etc.); dotare corespunzătoare (cărți, caiete, dicționare, calculator etc.); timp pentru efectuarea temelor; rutină, obișnuință pentru această activitate; o atitudine pozitivă, empatică a celor din jurul său; înțelegerea conținuturilor predate; motivație pentru învățare. Dacă aceste condiții nu sunt satisfăcute, copilul poate ajunge să manifeste dezinteres față de realizarea temelor, față de învățare în general și, în cele din urmă, față de școală.

Cum vă puteți susține copilul în realizarea temelor și în învățare?

- ***Asigurați copilului condiții bune pentru învățare și realizarea temelor! Un spațiu luminos, bine aerisit, liniștit, bine amenajat și dotat reprezintă prima condiție pentru ca realizarea temelor să devină o activitate plăcută pentru copil.***

- ***Asigurați-vă că își rezervă destul timp pentru teme! Fiecare copil are ritmul său propriu de lucru și învățare. Sub presiunea timpului, unii copii pot deveni neglijenți, superficiali sau chiar stresați de aceste activități. Volumul temelor crește, de regulă, odată cu începerea gimnaziului, ceea ce înseamnă că s-ar putea să fie nevoie de alocarea de timp suplimentar față de anii din urmă.***

- ***Asigurați-vă că realizarea temelor și învățarea devin o rutină, o obișnuință pentru copil! Mulți copii au deja deprinderea de lucru individual formată din ciclul primar, dacă învățătoarea obișnuia să le dea copiilor teme pentru acasă. În***

rutina zilnică, copilul trebuie să introducă această activitate, dacă nu a făcut-o până la începerea clasei a V-a.

- ***Asigurați-vă că la școală copilul a înțeles conținuturile predate! Termeni mai dificili din manual sau noțiuni prea abstracte pentru înțelegerea copilului trebuie reluate la școală sau acasă, până sunt corect înțelese. Învățați-vă copilul să semnaleze profesorilor sau dumneavoastră eventualele neînțelegeri.***

- ***Monitorizați copilul, fără să îl urmăriți și îndrumați chiar în fiecare activitate! Astfel îi veți întări autonomia și stima de sine, fără să existe pericolul de a vă percepe ca dezinteresat și distant față de preocupările sale.***

- ***Păstrați o atitudine pozitivă, deschisă, încurajatoare, calmă, bucurați-vă pentru descoperirile și reușitele sale! Nu pierdeți nicicând din vedere că învățarea este un proces, deci nu doar rezultatele finale sunt importante pentru devenirea***

sa, ci tot parcursul de învățare. Greșelile sunt firești și conduc spre învățare, atunci când sunt înțelese și prelucrate corect de copil.

- ***Stimulați curiozitatea, creativitatea și motivația copilului pentru învățare! Motivația este un factor important pentru eficiența în lucru și învățare. La această vârstă, prietenii copilului pot fi un factor important pentru întărirea sau, dimpotrivă, slăbirea motivației pentru învățare.***

- ***Nu ezitați să cereți ajutorul profesorilor, specialiștilor (psihologi, logopezi, psihopedagogi), dacă observați la copilul dumneavoastră dificultăți majore în realizarea temelor și în învățare! Există tulburări ale capacității de învățare, precum dislexia, disgrafia, discalculia, disfazia etc., care pot fi corectate parțial sau total, cu ajutor specializat.***

- ***În cazul dificultăților „nepatologice”, care apar doar la anumite discipline, puteți găsi, de comun acord cu profesorul care predă acea disciplină, metode de***

recuperare, adaptate nevoilor individuale ale copilului. Dacă problema o reprezintă tocmai incompatibilitatea dintre copil și cadru didactic, veți căuta, probabil, un alt profesor care să-l ajute să depășească dificultățile.

Tezele

Tezele reprezintă lucrări scrise o dată pe semestru, în care sunt testate cunoștințele acumulate de elevi într-o perioadă de timp mai îndelungată (circa 4 luni). Aceste lucrări sunt anunțate din timp, iar rezultatele obținute de elevi au o pondere mai mare în calcularea mediei semestriale, decât alte lucrări scrise. În afară de rolul de a recapitula și testa materia parcursă într-o unitate de timp mai mare, tezele au și rolul de a-i obișnui pe elevi cu un tip de examinare cu care se vor confrunta la trecerea în ciclul de învățământ următor. Disciplinele la care se dă teză sunt aceleași la care copiii vor susține ulterior examenul de capacitate.

Tezele reprezintă pentru copiii un factor de noutate în clasa a V-a, deci este important să înțeleagă corect despre ce este vorba. Ca orice examinare, teza poate fi generatoare de stres, deci este important să nu mai puneți și dumneavoastră presiune suplimentară pe copil. Deprinderea unor tehnici de învățare și recapitulare pot să-l ajute foarte mult. Acestea sunt de regulă exersate de către profesorii care predau acele obiecte de studiu, la care se susține teză.

Evaluarea și notele

În sistemul de învățământ românesc a predominat și, în mare parte, încă predomină competiția între copii, luându-se drept model competiția dintre adulții din societate. Copilul aude încă din grădiniță: „care copil a terminat mai repede fișa de lucru?”, „cine știe mai multe poezii?”, „cine a desenat mai frumos?”, „cine a fost mai cuminte?” etc. În școala primară, această evaluare realizată, de regulă, din perspectiva adultului și raportată

la valorile acestuia, capătă o formă mai precisă prin introducerea calificativelor: foarte bine, bine, satisfăcător, suficient și insuficient. Și în ciclul primar evaluarea se face de către adult (învățătoare) și în raport cu niște criterii pe care copilul uneori nu le cunoaște sau nu le înțelege. Greșeala este semnalată din exterior, este penalizată, iar în cazul în care situația se repetă, devine prilej de etichetare („este un elev prost”). În aceste condiții, rareori devine prilej de învățare, rareori este acceptată cu seninătate și dorință reală de ameliorare de către copil. În schimb, poate genera o imagine de sine negativă („nu știu nimic, nu sunt bun, nu sunt capabil”) și teama lipsei de performanță poate slăbi încrederea de sine și dorința de a învăța.

Odată cu intrarea în gimnaziu, calificativele sunt înlocuite de note, iar evaluarea este percepută de copii ca fiind, astfel, mai exactă, pentru că ierarhizarea se face pe mai multe trepte (de la 5 calificative se trece la 10 puncte, cât reprezintă notele). Unele învățătoare încearcă să-i obișnuiască pe copii din timp cu acest tip de notare și introduc în clasa a IV-a și sistemul notelor, în paralel cu cel al calificativelor. Și în clasa a V-a rămâne însă predominantă evaluarea făcută de către adult (profesorul), raportată la standarde stabilite din exterior

(deci nu de către copil) și nicidecum în raport cu propria evoluție a fiecărui elev în parte. **Un sistem neindividualizat**, din care rareori copilul poate învăța din propriile greșeli altceva decât teama și rușinea.

Rolul autoevaluării lui, pe baza unor criterii anterior enunțate, este minim. Adesea notele reflectă doar vag nivelul de cunoștințe al elevului și indică o imagine generală (subiectivă) a profesorului despre elev. Actele de indisciplină ale copilului se penalizează adesea prin notele la materia respectivă, și nu prin nota de la purtare. Aceasta este o modalitate mai la îndemână pentru profesor și mai rapidă pentru corectarea unor comportamente indezirabile ale elevului și restabilirea autorității profesorului în fața clasei. Notele nu reflectă întotdeauna elementele care ar trebui ameliorate de copil și nici căile prin care el ar putea realiza acest lucru. În timp se consolidează astfel motivația extrinsecă pentru învățare și se slăbește cea intrinsecă. Copiii ajung să învețe pentru note, ba chiar să vâneze notele bune (chiar dacă nu reflectă nivelul lor de cunoștințe și abilitățile dobândite) și nu pentru că un domeniu sau anumite aspecte sunt interesante pentru el, în sine.

Datorită importanței pe care o au notele pentru parcursul școlar ulterior al copilului (admiterea la liceu)

mulți părinți, convinși fiind că cel mic este încă imatur și nu conștientizează importanța notelor pentru mai târziu, presează copilul pentru obținerea unor note cât mai mari. Ei au uneori așteptări nerealiste, prea mari față de copil și nu fac astfel decât să le alimenteze teama și sentimentul de nesiguranță în forțele proprii. Pentru mulți părinți (mai ales pentru cei foarte ocupați, care acordă mai puțin timp relaționării directe cu școala) primirea carnetului de note la sfârșit de semestru este relevantă. Acolo este cuprinsă, în rezumat, activitatea copilului lor, rezultatele lui concrete. Desigur, dacă rezultatele sunt bune și foarte bune și corespund așteptărilor pe care părinții le au de la copil, vor fi prilej de mândrie pentru copil și pentru familia lui. Dar dacă nu este așa?

În condițiile expuse mai sus, chiar fără a ajunge la examene importante, se instaurează stresul și anxietatea legată de performanță. Relațiile din familie se tensionează, pot apărea conflictele, minciuna, dezinteresul pentru școală, chiar abandonul școlar. La școală pot apărea etichetările (atât din partea profesorilor, cât și din partea colegilor), neatenția (din partea elevului), respectiv ignorarea (din partea

profesorului), manifestările de indisciplină, chiulul/absenteismul, copiatul, sancțiunile etc.

Dezinteresul pentru școală poate fi legat nemijlocit de evaluare și notare, prin urmare este important să nu se ajungă la acest cerc vicios: neînțelegere - dezinteres - rezultate slabe - imagine de sine negativă - neînțelegere - dezinteres etc.

Cum reacționați ca părinți în fața notelor?

- *Prin tehnologia informatică actuală, unele școli adevrate ale sistemului computerizat de comunicare cu părinții pot transmite în timp real situația școlară a copilului (întârzieri, absențe, note, observații ale profesorilor referitoare la copil). **Păstrați-vă calmul și seninătatea, indiferent de informațiile primite!** O notă proastă, o întârziere, o deviere de comportament etc. nu sunt o nenorocire la această vârstă. Desigur, este necesar să discutați cu copilul, ca aceste lucruri să nu devină pentru el obișnuințe și ca el să învețe să-și asume urmările acțiunilor sale (de ex. absența de la ore înseamnă recuperarea materiei singur, în timpul său liber).*

- **Acordați suficient timp și atenție evaluării!** leșiți din rutina zilnică pentru ca, alături de copil, să analizați în tihnă rezultatele, dar și procesul de învățare, în ansamblul său.
- **Apreciați rezultatele bune ale copilului, dar și progresul său individual, ameliorările sale, de la un semestru la altul!** Învățarea este un proces complex, iar notele reflectă (nu mereu în mod realist) doar o parte din acest proces!
- **Ajutați-l să identifice care sunt problemele și dificultățile sale, cauza acestora și eventuale soluții pentru remedierea lor.** Soluțiile trebuie să vină din partea copilului, nu din partea dumneavoastră, pentru ca el să și le asume. Monitorizați apoi copilul, pentru a vedea dacă poate transpune în practică soluțiile pe care le-a identificat. Dacă nu reușește, reveniți asupra subiectului.
- **Nu uitați: cearta, bătaia, amenințarea,**

condiționarea nu sunt soluții în cazul obținerii notelor mici! Cu aceste metode nu numai că cel mic nu-și va ameliora procesul de învățare, ci veți și introduce tensiune în relația cu el, va învăța să tăinuiască situația, să mintă, să-și deroge responsabilitatea faptelor sale etc., ceea ce este păgubos pentru dezvoltarea sa generală.

Situații particulare

Ceea ce am descris mai sus sunt doar aspecte generale, cu care se confruntă elevii în clasa a V-a. Desigur, fiecare școală este diferită, ca organizare, resurse umane și materiale, realități concrete. Mai mult chiar, aceeași școală, privită în momente diferite ale existenței sale, se va înfățișa diferit privitorului. Prin urmare, dacă dumneavoastră sau un alt membru a familiei (frate/sora mai mare a copilului) ați urmat aceeași școală, puteți cunoaște doar în oarecare măsură realitatea cu care se va confrunta copilul dumneavoastră în gimnaziu. Constatarea de persoane cu care elevul va veni în contact - colegi de

clasă, de generație, de școală, profesori - rămâne unică și îi va marca existența în mod particular.

Prin urmare...

- *Rămâneți flexibili, și dumneavoastră, și copilul!*
- *Susțineți-vă în continuare copilul, așa cum are el nevoie!*
- *Nu uitați că nici el, nici dumneavoastră nu sunteți singuri în acest parcurs: alți copii, colegi și prieteni de-ai săi, profesorii, alți părinți - pot fi elemente de sprijin atunci când apar dificultățile de acomodare la ciclul gimnazial.*
- *Orice experiență școlară (pozitivă sau negativă) poate fi formativă, dacă este bine prelucrată și asumată de copil.*

COPIII ÎN CLASA A V-A

Trecerea de la ciclul primar la cel gimnazial aduce cu sine schimbări importante, pe mai multe planuri, ale unor realități școlare pentru copilul dumneavoastră, dar și pentru familie în ansamblul ei - cel puțin ca organizare și ca program. Mai ales începutul clasei a V-a este o perioadă care poate fi dificilă, din pricina unui șir de noi provocări educaționale, care vin oarecum simultan, adesea au un caracter radical și dau impresia de „avalanșă”. Cu atât mai puternic poate fi șocul și riscul unei adaptări nereușite și al unui debut ratat, dacă nu există, anterior, un proces de conștientizare și de pregătire adecvată pentru intrarea în acest ciclu de învățământ.

Însă noutățile și dificultățile din plan școlar nu sunt singurele schimbări cu care, deopotrivă copiii și părinții, trebuie să se confrunte în această perioadă. **Vârsta** însăși a fiului sau fiicei dumneavoastră reprezintă o nouă etapă de dezvoltare fiziologică, cu puternice implicații psihologice: **debutul pubertății sau preadolescența.**

Pubertatea

Această etapă este firească în procesul de evoluție psiho-somatică a oricărui om. La 11 sau 12 ani - cât au, în mod normal, elevii de clasa a V-a - ei se pot afla în diferite momente ale acestei etape, în funcție de sex, de ritmul personal al dezvoltării, dar și, în epoca noastră, în funcție de diverși alți factori: de mediu, culturali (expunerea la stimuli cu conotații sexuale), de alimentație, de activitate fizică, de stres etc. De regulă, fetele se află deja în plin proces al pubertății, început în jurul vârstei de 9-10 ani (sau chiar mai precoce, la ultimele generații), iar băieții abia intră în jurul vârstei de 12-13 ani (cu aceeași tendință de coborâre a pragului de vârstă).

Pubertatea este acea perioadă de trecere de la copilărie la vârsta adolescenței caracterizată printr-o creștere accelerată, printr-o explozie de transformări hormonale, corporale, ce „dau tonul” proceselor de maturizare sexuală. Psihologii arată că este o etapă foarte complicată și bulversantă pentru copil, care nu a mai traversat niciodată la modul conștient ceva

asemănător, ca intensitate, ritm și amploare a modificărilor fizice, emoționale, cognitive și volitive - perioadă comparabilă, din aceste puncte de vedere, doar cu primul an de viață. Se vorbește, de aceea, despre o adevărată „furtună fiziologică” cu totul inedită pentru copil, cu largi ecouri în planul personalității sale, care se manifestă prin declanșarea în avalanșă a unor dezechilibre, extinse la toate palierele de dezvoltare.

Ce se întâmplă la pubertate, din punct de vedere fiziologic și anatomic?

Corpul puberului crește și se modifică rapid, în sensul maturizării sale sexuale. Astfel apar următoarele transformări:

La fete:

- *Puseu de creștere în greutate și în*

La băieți:

- *Creșterea în greutate și masă musculară,*

Înălțime;

- *Lățirea umerilor;*
- *Apariția mirosului (mai pronunțat) de transpirație;*
- *Creșterea sânilor;*
- *Apariția părului pubian, apoi și a pilozității axilare, pe brațe, pe picioare;*
- *Creșterea în dimensiuni a organelor genitale;*
- *Instalarea menstruației;*
- *Îngrășarea tenului, eventual apariția acneei.*

lățirea umerilor;

- *Apariția mirosului (mai pronunțat) de transpirație;*
- *Îngroșarea vocii;*
- *Creșterea părului facial și toracic;*
- *Apariția părului pubian, apoi și a pilozității axilare, apoi pe toată suprafața corpului;*
- *Mărirea organelor genitale externe;*
- *Apariția erecțiilor și ejaculărilor (debutul poluțiilor spontane nocturne);*
- *Schimbări la nivelul pielii, eventual apariția acneei.*

Realizându-se în ritmuri specifice pentru diferitele segmente ale corpului, creșterea somatică duce de multe ori la o înfățișare dizarmonică a puberului, de unde posibilitatea instalării unor complexe de inferioritate, a unei imagini de sine depreciative, a unor comportamente stângace sau, dimpotrivă, a supracompensării sentimentelor autodevalorizante prin demonstrarea forței fizice în raport cu cei mai slabi, prin bravadă și conduite agresive.

Pe de altă parte, intensitatea proceselor vegetative implicate în creștere determină frecvent apariția unor fenomene de tip neurastenic: oboseală rapidă, cefalee, irascibilitate, insomnie, agitație psihomotorie. Deoarece corpul puberului este în plină transformare, are nevoie de mult somn. Părinții trebuie să se asigure că el se odihnește suficient. Alte manifestări posibile, mai puțin alarmante din punct de vedere medical pentru părinți, dar de obicei amendate de ei ca abateri de la comportamentele dezirabile sunt: momentele de reverie, neglijarea sarcinilor școlare sau casnice, neatenția - fenomene tranzitorii, desigur, dar de care adulții din preajma copilului (părinți sau profesori) trebuie să țină cont în relația cu el, să le înțeleagă, să le accepte, să-l ajute să le depășească treptat.

O foarte mare greșeală care se face, cu potențial traumatizant, este culpabilizarea dură a puberului pentru astfel de procese sau stări pe care prea puțin le poate controla și care nu provin dintr-o conduită premeditată.

Cum puteți susține copilul, aflat la pubertate?

- ***Asigurați-i un climat de viață sănătos, adaptat nevoilor din această perioadă de vârstă! Nevoile sale alimentare, de somn, de spațiu (intimitatea unui spațiu propriu) s-ar putea să crească/să se accentueze față de anii anteriori.***
- ***Asigurați-i suportul psihologic de care are nevoie! Manifestați înțelegere și respect față de schimbările corporale ale propriului copil, care îi pot afecta, temporar, imaginea și stima de sine. Este de înțeles că acestea pot constitui pentru el o sursă de dezechilibru, de frustrare, de confuzie, de jenă și, uneori, de retragere în sine. Tocmai de aceea este esențial rolul de suport psihologic al părintelui, care trebuie să fie pregătit să-l asculte și***

să-l ajute pe preadolescent să se accepte pe sine, cu toate aceste schimbări și cu toate diferențele față de cei din jur. Importanța identitară a imaginii propriului corp, precum și sensibilitatea la aprecieri din afară sunt extrem de accentuate la această vârstă. De aceea este foarte important să nu facem din aceste modificări un subiect al glumelor și să-l protejăm pe copil de toate comentariile negative, care îl pot leza psihologic, să-i aratăm încredere și să nu-i inducem un sentiment de culpabilitate, de inferioritate sau de rușine.

- *Legat de aceste aspecte, psihologul francez Suzanne Vallières formulează următoarele recomandări fundamentale pentru părinți:*
- *„Nu faceți niciodată comentarii referitoare la aspectul fizic al copilului [...] în perioada pubertății.*
 - *Nu tolerați niciodată comentariile defavorabile ale altora la adresa copilului.*
 - *Fiți atenți la modul în care vă criticați propriul corp (de exemplu, situația mamelor care urmează un regim de slăbire etc.).*

- *Nu criticați alți oameni și nici nu îi judecați în funcție de aspectul fizic (greutate, frumusețe).*
- *Ajutați copilul să înțeleagă faptul că standardele de frumusețe fizică vehiculate în mass-media (reviste, publicitate, televiziune etc.) nu constituie un punct de referință valabil.*
- *Puneți accentul pe reușitele școlare, sportive, artistice ale copilului și pe eforturile pe care le depune în toate ariile vieții, astfel încât să nu își construiască imaginea de sine exclusiv în jurul imaginii pe care o are despre corpul său”. (Vallières, 2012, pp.21-22)*

Comunicarea cu copilul despre schimbările fizice de la pubertate

În zilele noastre copiii sunt expuși prin mass-media la un volum destul de mare de informații care abordează problemele legate de sexualitate. În momentul în care

părinții doresc să aibă cu ei discuții legate de ceea ce implică pubertatea, copiii ar putea să fie deja familiarizați cu unele lucruri, însă nu mereu în modul cel mai sănătos și mai fericit. Multe dintre sursele de informare folosite de copii ar putea să nu fie de încredere, iar ceea ce transmite părintele ar putea fi de un real ajutor pentru copilul său aflat în această etapă de transformări. Dacă părintele nu abordează aceste teme, există riscul ca preadolescentul să încerce să afle singur ceea ce îl interesează și să se informeze din surse improprii. Este recomandabil să se abordeze subiectele legate de sexualitate din aproape în aproape și neapărat la modul sobru, responsabilizant, fără vulgarizări sau picanterii, deschis, lămuritor, pentru a nu lăsa loc tentației „fructului oprit” izvorât din atracția exercitată de ceea ce ar rămâne „mister”, „tabu” și pentru a nu fi împinși să se ascundă și să experimenteze timpuriu și periculos. Esențial este a pune accentul pe dimensiunea profundă a relațiilor cu sexul opus, a prieteniei și a sentimentelor care trebuie să subordoneze și să sublimeze năvala impulsurilor sexuale. Probabil că nu-i veți putea răspunde la toate întrebările într-o singură discuție. Și nici nu ar fi prea indicat, pentru că o avalanșă de informații noi și inedite îl pot bulversa.

Cel mai bine este să parcurgeți subiectul treptat, oferindu-i de fiecare dată tot mai multe detalii, lămurindu-i necunoscutele și răspunzându-i la întrebările care apar pe parcurs.

Dacă preadolescentul simte că evitați acest gen de discuții, ar putea ajunge să-i fie rușine de sine și de corpul său, creându-și complexe de ordin fizic și emoțional.

În același timp, ne atrag atenția medici și psihologi contemporani, „trebuie să avem grijă să nu contribuim la maturizarea prea rapidă a preadolescenților, rezistând chiar la insistențele lor, întrucât fiecare etapă peste care au sărit va trebui ,retrăită’ mai târziu. Mai ales, trebuie să le permitem să fie ei înșiși, mai curând decât să pară ceea ce nu sunt, întrucât, începând cu perioada adolescenței, vor deveni ținta producătorilor de cosmetice... Totul se desfășoară cu prea multă repeziciune, și nouă, adulților, ne revine sarcina de a încetini ritmul și de a trăi, alături de fiii și fiicele noastre, momentul prezent ca și când ar fi ultimul”. (Vallières, 2012, p.11)

Cum vorbești cu copilul despre schimbările fizice de la pubertate?

- ***Atunci când vorbești cu copilul despre pubertate este important să nu-l îngrijorați și să-i oferiți siguranța că aceste schimbări sunt perfect normale. De multe ori, preadolescentul își exprimă neliniștea și nesiguranța legată de aspectul său, dar trebuie să știe că oricine trece prin aceste lucruri, care sunt firești, însă există posibilitatea ca unele aspecte să varieze de la o persoană la alta, iar ritmul fiecăruia este diferit.***

- ***Puberul care trece prin această „furtună pubertară” este, de obicei, tulburat și chiar speriat de ceea ce se petrece cu sine și, de aceea, este de dorit să fie pregătit în prealabil, apoi asistat și sprijinit la modul cel mai consistent, serios și responsabil. Membrii familiei sunt datori să demonstreze înțelegere și empatie, fără a dramatiza, dar și fără a ridiculiza ceea ce i se întâmplă celui care tocmai își începe despărțirea gradată de copilărie.***

- *Un aspect important este să discutați și să-l preveniți despre modificările iminente, de preferat cu puțin timp înainte de apariția acestora sau de la primele semnale. Dacă nu știu despre menstruație, respectiv despre poluții nocturne, copiii se pot speria când li se întâmplă pe neașteptate. Nu e nevoie să provocați o „discuție serioasă” pe această temă, deoarece copilul s-ar putea speria și închide în sine, ci aduceți în discuție subiectul cu tact și diplomație.*

- *Este recomandabil că băiatul să discute cu tatăl, iar fata cu mama - astfel, se evită momentele jenante, complexe și fiecare părinte poate să-i împărtășească tânărului despre propria experiență („nu ai de ce să-ți fie teamă, tuturor ni se întâmplă, acesta este un indiciu că începi să te maturizezi”).*

- *Ar fi indicat să-i vorbiți și despre modificările fizice care apar la persoanele de sex opus. Discuțiile despre sexualitate trebuie purtate la momentul oportun, nici prea devreme, dar nici prea târziu,*

în funcție de copil. Pe de o parte, foarte important, fără a forța, a anticipa, exagera și a grăbi lucrurile, evitând a-i stârni prematur curiozitatea atunci când vedeți că nu este pregătit să înțeleagă și având grija de a nu-i tulbura inocența, câtă vreme încă există. Pe de altă parte, trebuie vorbit acasă despre teme „delicate” înainte de a afla totul din alte surse necontrolate, atunci când simțiți că deja se impune și nu mai pot fi ocolite.

Puberii și adaptarea la o nouă etapă școlară

Transformările hormonale neobișnuite din perioada pubertății produc „cascade” de stări psihologice intense, dar foarte schimbătoare, instabile, fluide. Au loc pe plan afectiv și comportamental fluctuații mari, treceri bruște și deconcertante de la o extremă la alta, cu suișuri și coborâșuri amețitoare: stări de agitație, confuzie și irascibilitate, alternând, de pildă, cu stări de melancolie și de mare fragilitate, sensibilitate și duișie sau, dimpotrivă, cu stări de entuziasm debordant, de exuberanță disproporționată, aparent inexplicabilă -

tregeri dificil de înțeles și de gestionat de către puberii înșiși și de către adulții din preajma lor (părinți și profesori). Uneori, această labilitate emoțională poate conduce și către excentricități sau abateri disciplinare (mai mici sau mai mari), dat fiind că, acum, exploziile „romantice” de energie nestăvilită ajung până la testarea limitelor regulilor impuse, din pulsivitatea de afirmare prin confruntare identitară.

Manifestări ambivalente, contradictorii în comportamentul preadolescenților sunt cele care pornesc tocmai de la caracterul eminentemente tranzitoriu, intermediar, nedefinit al acestui stadiu de dezvoltare. Pe de o parte, este vorba de trăsături care rămân încă multă vreme în sfera copilăriei, dar pe de altă parte, ei nici nu se mai simt aparținând întrutotul identității de copil. De aici decurge și dualitatea *autonomie - dependență*, adică oscilația și concomitența nevoii de sprijin parental, de protecție și securizare afectivă, cu cea de autonomie personală, de voință proprie aflată în expansiune. Devine evidentă tensiunea interioară dintre nevoia de confort securizant și cea de emancipare de sub autoritate, de experimentare a aventurii căutării de sine, a afirmării de sine. Copiii cer (sau încearcă să-și ia singuri) mai multă încredere și afecțiune din partea celor din jur și mai puțin

control sau directivitate rigidă din partea adulților. Vor „să-și poarte singuri de grijă”, să facă tot mai multe lucruri singuri, pe cont propriu, să-și măsoare forțele cu lumea. Totodată - sau alternativ - ei se descoperă încă foarte vulnerabili, slabi, timizi, dezorientați, dependenți tocmai de „tutela” de care vor să se elibereze.

La fel, și părinții puberilor își arată tendința de a-i trata ambivalent, oscilând între responsabilizare exagerată și satelizare depreciativă, adică între „*fă asta, că de-acum ești mare sau spui că vrei să fii mare*” și „*nu ești decât un copil*”.

Din punct de vedere al maturizării emoționale, dar și intelectuale, transformările fiziologice tind să o ia destul de mult înainte, trupul capătă trăsături tot mai accentuate de femeie sau de bărbat, dar capacitățile intelectuale și nevoile afective sunt tot de copil. În plus, deruta pricinuită de fluxul năucitor al transformărilor epuizează resursele motivaționale și slăbește capacitatea de mobilizare pentru efort. Întrucât, prin dezvoltarea fizică vertiginoasă, poate să pară „mai mare decât este”, adulții sunt tentați de acum să îl „adultizeze” și pe el, să îi atribuie mai multe și mai mari responsabilități, pe care el însă nu și le poate asuma. Supraîncărcarea cu sarcini, tendința de supralicitare a potențialului copilului, frenezia

competițională, obtuzitatea pretențiilor nenegociabile și a regulilor autoritariste, precum și abuzul de ștachete obligatorii pot să aibă consecințe catastrofale asupra copiilor care nu pot ține pasul cu „performanța” decât, eventual, cu un preț psihologic imens.

Multiplele perturbări fiziologice și afective din această perioadă, asociate cu reacții inadecvate, neînțelegătoare ale celor din jur conduc la tot atâtea riscuri de afectare a stimei de sine și, de aici, a motivației pentru învățare, a raportării la școală, dacă acolo nu găsesc suficient suport pentru acceptarea și rezolvarea crizelor specifice pe care le traversează.

Sensibilitatea mai mare la observații, critici, evaluări, așteptări (traduse ca norme implicite, ca etaloane ascunse de apreciere) a preadolescentului comportă riscuri direct proporționale pentru dezvoltarea personalității. Atunci când este confruntat cu aprecieri negative repetate, cu etichetări, culpabilizări ori comparații devalorizante, se pot instala complexe de inferioritate, care pot să frâneze sau să înăbușe chiar iremediabil anumite potențe, să blocheze sau să amputeze anumite trasee de dezvoltare.

Din punct de vedere al socializării, preadolescența este „vârsta de grație socială”, în care are loc o creștere

spectaculoasă a vieții sociale, în defavoarea familiei. Nevoia de integrare în grupul de egali devine mult mai puternică, din momentul intensificării vieții de grup și a sporirii dependenței de aprobarea grupului. Se poate spune că acum încep să se facă investiții afective consistente în afara relațiilor familiale. (Crețu, 2008)

Prin urmare...

- *Fiți pozitiv și înțelegător cu copilul dumneavoastră, receptiv și disponibil la nevoile, cererile și întrebările lui.*
- *Puneți accent pe calitățile și punctele tari ale copilului, susțineți-l în ceea ce face bine, apărați-i imaginea în fața terților, pentru a-l ajuta să-și păstreze stima de sine, atât de fragilă în perioada pubertății.*
- *Ajustați-vă și flexibilizați-vă regulile și exigențele pentru a răspunde nevoii crescânde de autonomie a preadolescentului.*

- *Manifestați răbdare și îngăduință în fața comportamentelor instabile, a reacțiilor disproporționate, a emoțiilor necontrolate și schimbătoare. Ele apar și vor dispărea în mod natural.*

- *Mențineți o comunicare strânsă și apropiată cu copilul dumneavoastră, oferiți-i cadrul unei libertăți controlate și spațiul de manifestare a inițiativelor și deciziilor proprii.*

- *Evitați culpabilizarea, disciplina prea rigidă, „cicăleala” și supraîncărcarea, surmenajul.*

- *Sprrijiniți-l puternic, în mod excepțional, în primele luni de gimnaziu în relația cu școala, cu profesorii, cu colegii.*

PROFESORII DIN GIMNAZIU

Una dintre noile realități și, totodată, dintre provocările cele mai importante cu care se va confrunta copilul începând din clasa a V-a este reprezentată de trecerea de la un singur cadru didactic pentru aproape toate materiile (mai puțin pentru limba străină, religie și educație fizică) la mai mulți profesori. Însă nu doar acest aspect reprezintă o provocare, ci și **noile relații** care se vor stabili între profesori și copilul dumneavoastră - mai reci, mai sobre, mai distante - și **nivelul semnificativ mai ridicat al sarcinilor de învățare din gimnaziu, precum și al pretențiilor față de elevi.**

O mai bună și mai ușoară adaptare la această nouă realitate este condiționată de adecvarea așteptărilor în raport cu aceasta. Iar așteptările depind de modul în care cunoașteți realitatea în care urmează să intre copilul. Cu cât cunoașteți mai corect provocările ce vor trebui întâmpinate, cu atât veți putea pregăti mai bine copilul, cel puțin din punct de vedere psihologic, pentru

a fi cât mai puțin luat prin surprindere și a nu risca inadaptarea.

Rolul profesorilor din gimnaziu este unul esențial, determinant în această etapă, de ei depinzând într-o foarte mare măsură și modul în care competențele și conținuturile prescrise în programe se pun în aplicare.

Factori individuali, precum personalitatea, stilul, experiența, nivelul de pregătire al profesorilor, se întâlnesc cu **factori colectivi** care îi influențează sau îi determină pe profesorii din gimnaziu să gândească și să se comporte într-un mod foarte diferit față de profesorii din învățământul primar (învățători). Factorii colectivi țin, de pildă, de:

- **reglementările școlii** la nivel gimnazial;
- **valorile și normele** scrise și nescrise ale școlii;
- **mentalitatea și obișnuințele** „de breaslă”;
- **tipul de exigențe** caracteristice cadrelor de didactice de la acest nivel de învățământ (în general, ceea ce ar defini „cultura profesională” a profesorilor de gimnaziu), dar și cele particularizate de la unitatea școlară respectivă (care ar constitui o parte din „cultura informală” a școlii).

Cu alte cuvinte, trebuie știut că profesorii de gimnaziu, ca linie generală, manifestă un set de așteptări psiho-educative și impun o „ștachetă” de standarde de succes și de conduită, un set de maniere de predare și de evaluare diferite, uneori în mod radical, față de cele cu care copiii sunt obișnuiți în ciclul primar.

Copiii trebuie să fie pregătiți/să înțeleagă că profesorii, chiar și dirigințele, nu vor mai fi ai doamnei învățătoarei de care s-au atașat și pe care, în multe cazuri, o percep ca pe o „a doua mamă”, ca pe o prelungire a universului familial. Multe dintre dificultățile care pot afecta parcursul școlar, dar și dezvoltarea psihologică a copilului pot porni de la acest posibil decalaj, nepotrivire sau „coliziune” între așteptările copilului sau ale familiei față de profesori și așteptările profesorilor față de cei dintrăi.

Este necesar ca familia și copilul să cunoască așteptările profesorilor față de ei!

Așteptările profesorilor față de elevi

Așteptările profesorilor față de elevii din clasa a V-a vizează în principal următoarele aspecte:

- **disciplina, respectarea mai strictă a regulilor și a autorității cadrului didactic:**
 - copiii ar trebui, în opinia profesorilor de gimnaziu, să manifeste bun-simț și respect față de colegi și cadre didactice;
 - să fie disciplinați, să nu vorbească neîntrebați și să nu se ridice din bancă în timpul orei, fără un motiv serios;
 - să nu întârzie la ore, să nu intre după profesor;
 - să fie atenți și concentrați în timpul orei;
 - să trateze școala cu seriozitate.

- **deprinderile de lucru și de învățare dezvoltate de copii până să intre în gimnaziu:**
 - să poată citi și scrie cursiv, fără greșeli;
 - să înțeleagă textele citite și explicațiile cadrului didactic;

- să-și fi dezvoltat sistemul de gândire și metode de învățare;
- să aibă formate deprinderile de lucru independent;
- să se informeze și să vină cu noutăți în completarea informațiilor prezentate de profesori;
- să aibă competențele și cunoștințele de bază bine consolidate la materiile studiate anterior, care să permită dobândirea altora noi, mai complexe, pe baza primelor;
- să manifeste interes pentru toate disciplinele;
- să se pregătească pentru fiecare disciplină cu multă responsabilitate și seriozitate, să își facă temele și să învețe sistematic.

Așteptările profesorilor față de familie

Așteptările profesorilor față de părinții elevilor din clasa a V-a, desprinse în urma cercetării științifice care stă la baza acestui ghid, pleacă de la constatarea că sprijinul pe care părinții îl acordă copiilor în școala primară scade în învățământul secundar, deși copiii au

în continuare nevoie de asistența familiei pentru problemele lor școlare. Mai mult, se poate spune că la începutul clasei a V-a nevoia de sprijin poate să fie chiar mai mare decât în școala primară, însă dificultățile de adaptare ale copilului la gimnaziu sunt, cel mai frecvent, subestimate, minimalizate sau ignorate.

Cadrele didactice deplâng această realitate și semnalează următoarele comportamente din partea pănților, în mod generic:

- părinții nu mai vin periodic la școală;
- din cauza schimbării programului, nu-i mai pot controla la fel de bine pe copii;
- dau importanță numai disciplinelor la care se va da în viitor examen;
- fac presiuni pentru obținerea unor note cât mai mari, fără să cunoască sau să aprecieze corect nivelul real al copilului lor.

Profesorii remarcă faptul că, în multe familii, cu precădere în această perioadă are loc un fenomen de „**demisie parentală**”, prin care unii părinți încearcă să grăbească momentul de dezangajare din viața copilului. Acesta se regăsește sub forme și în grade variate, de

exemplu prin transferul integral de responsabilitate asupra școlii sau printr-o atribuire precoce a ideii de „maturitate” și de independență a copilului, fără ca acesta să aibă instrumentele psihologice și morale absolut necesare pentru gestionarea unei libertăți atât de mari.

Despre acest fenomen îngrijorător, pe alocuri chiar dramatic, în care sunt cuprinse și situațiile de (cvasi) abandon parental prin plecarea de lungă durată la muncă în străinătate, unele cadre didactice vorbesc în astfel de termeni:

„Părinții îi lasă aproape total din mână pe copii. Ar trebui să aibă grijă de copiii lor, să stea de vorbă cu ei. Copiii nu sunt responsabilizați de către părinți, ci sunt doar recompensați zilnic.”

„Părinții trăiesc în altă lume, copilul trăiește în alta, bazată pe alte valori, iar el alege ceea ce-i convine. Ar trebui ca părinții să se apropie mult mai mult de copii, să caute să-i înțeleagă, să le știe problemele, să se intereseze mai mult de ceea ce se întâmplă la școală”.

„Au loc foarte multe drame în aceste generații de acum. Sunt foarte puțini care să aibă familia întreagă - părinții sunt fie plecați în străinătate, fie despărțiți - sau să nu aibă o stare financiară mai precară. Cei din familii destrămate, de regulă, sunt total nesupravegheați acasă și aceștia sunt cei care ajung să devină foarte agresivi - și verbal, și fizic.(...) Părinții ar trebui să-i urmărească, să-i sprijine, să țină legătura cu școala, să urmeze sfaturile profesorilor”. (Farca, Velea, 2012)

O parte dintre profesori reclamă lipsa de încredere și o atitudine de desconsiderare manifestă, pe alocuri chiar ofensatoare, a unora dintre părinți față de profesia didactică și față de instituția școlii, denigrându-le prestigiul sau, cel puțin, aratându-se refractari față de ideea de colaborare cu școala.

Așteptările și nemulțumirile cadrelor didactice îndreptate spre familie, se pot traduce în câteva recomandări, de care părinții interesați în reușita școlară a copiilor ar trebui să țină seama.

Recomandări ale profesorilor pentru părinți

- *Părinții trebuie să acorde mai mult ajutor și susținere în integrarea copilului în ciclul gimnazial, să se implice mai multă în viața lui școlară.*
- *Ei trebuie să-i asigure copilului o ținută îngrijită, decentă, adecvată pentru școală.*
- *Părinții trebuie să dovedească o atitudine constructivă și pozitivă față de școală, de cadrele didactice, să nu le critice/discrediteze în fața copilului.*
- *Ei trebuie să rămână apropiați de copil și prezenți în viața lui de școlar (și nu numai), să-i arate încredere, să comunice deschis și permanent despre problemele și nevoile lui.*
- *Este necesar ca ei să conștientizeze că stabilitatea, armonia sau, dimpotrivă, tensiunile, disfuncțiunile și dezechilibrele din interiorul familiei afectează puternic și direct psihologia copilului și se repercutează asupra comportamentului său și asupra rezultatelor școlare.*

- *Părinții trebuie să mențină în permanență legătura cu școala, să-i cunoască pe dirigintele și pe profesorii copilului; ei trebuie să colaboreze constant cu aceștia în scopul binelui copilului și să țină cont de sfaturile cadrelor didactice.*
- *Ei trebuie să se intereseze de situația școlară a propriului copil și de comportamentul său, atât prin discuții cu acesta, prin verificarea caietelor/lucrărilor lui, prin consultarea carnetului de note, cât și prin vizite la școală și prin răspuns la convocările dirigintelui/profesorilor.*
- *Părinții trebuie să supravegheze efectuarea temelor, pregătirea lecțiilor pentru ziua următoare și să-și arate disponibilitatea de a-l susține pe copil în rezolvarea temelor sau în explicarea lecțiilor, dacă cel mic întâmpină dificultăți.*

Succesul școlar al copilului, precum și dezvoltarea lui psiho-emoțională sănătoasă sunt condiționate și proporționale cu calitatea comunicării și conlucrării educative dintre familie și școală. **Comunicarea este una dintre cheile reușitei.** Lipsa comunicării dintre familie și școală reprezintă o cauză sau, cel puțin, un

factor agravant al multor probleme de integrare a copilului în ciclul gimnazial. Este bine ca părinții și profesorii să-și câștige reciproc încrederea, arătându-se deschiși dialogului, ori de câte ori acest lucru este necesar. Ei trebuie să fie coechipieri și aliați, aflați pe poziții de egalitate și de respect reciproc, nu adversari antrenați într-o luptă de orgolii, nici subordonați unii altora și în niciun caz „linii paralele” unii față de ceilalți. **Educația copilului se poate realiza doar în parteneriat.**

Dezinteresul sau slaba implicare a părinților pot anula tot efortul profesorilor sau pot rata șansa unor intervenții corective salutare în cazurile unor „alunecări” sau disfuncții educaționale incipiente (punctuale sau mai extinse), cu efecte negative asupra copilului. Implicarea activă, constantă a părinților are și rolul de a preveni, iar nu doar de a trata situații de risc sau de eșec. Părinții nu trebuie să se intereseze de activitatea copilului, să fie prezenți în școală și să comunice cu profesorii numai atunci când apar probleme școlare foarte mari sau conflicte deschise. Nu este normal să mergeți la școală doar dacă sunteți chemat pentru a primi „vești proaste” sau dacă aveți ceva de reclamat. **Schimbul de informații privind**

copilul trebuie să aibă loc în ambele sensuri ale relației profesor-părinte. Este foarte important ca ambii parteneri să își transmită opiniile, așteptările, percepțiile și să caute să le armonizeze. În acest fel, și unul, și celălalt pot să-l ajute mult mai bine pe copil, cunoscând segmente de realitate la care nu au acces direct. Profesorul, de pildă, are nevoie de o viziune a întregului, pentru a-l putea aborda pe copil într-un mod diferențiat, adecvat structurii sale de personalitate. El poate să fie interesat și de contextul familial al copilului, de particularități de ordin fiziologic, psihologic sau social, de înclinațiile, pasiunile și sensibilitățile sale. Reciproc, atunci când părintele se informează constant de evoluția copilului său, îi va fi mai ușor să identifice punctele slabe ale celui mic și să îl ajute să depășească greutățile de înțelegere.

Utilizarea orelor de „consultații” pentru a cere sprijin cadrelor didactice poate fi o soluție viabilă, atunci când părintele se simte depășit din punct de vedere al ajutorului pe care copilul îl așteaptă la unele teme sau al soluțiilor care lipsesc pentru „tratarea” unor probleme de comportament ale sale. Dar nu numai atunci! După ce profesorul ajunge să-l cunoască bine pe copil, el poate oferi sugestii utile de activități

extracurriculare adecvate copilului sau de suplimentări și aprofundări curriculare.

Prin urmare...

- ***Nu așteptați totul de la școală! Este falsă ideea conform căreia numai școala trebuie să „facă educație”, că profesorii, ca „specialiști”, ar fi singurii responsabili, iar părinții ar fi niște actori pasivi, care, eventual, doar urmăresc de la distanță ceea ce se întâmplă în școală, fără a interveni și a avea un cuvânt de spus.***
- ***Mergeți la ședințele/întâlnirile cu părinții! Bineînțeles, acestea nu trebuie să fie simple formalități sau să se rezume la chestiuni administrative, materiale. Comunicarea autentică dintre familie și școală reprezintă o premisă pentru buna colaborare a partenerilor educaționali.***
- ***Dacă, din motive obiective, nu puteți ajunge prea des la școală, comunicați - cel puțin telefonic sau prin e-mail - cu dirigintele sau cu profesorii copilului, dacă aceștia vă permit.***
- ***Evitați să fiți părtinitor cu propriul copil și***

Încercați să cercetați atent o situație școlară problematică acuzată de el înainte de o aduce în atenția dirigintelui sau a altui cadru didactic. Încercați să evitați cele două extreme, puse în evidență de către psihologii educației:

- **„Profesorul este cel care greșește mereu**

Pe de o parte, sunt părinții care pun la îndoială autoritatea sau competența pedagogilor: aceștia „dau lecții” profesorului, preiau asupra lor sarcina de a fi dascăli acasă, critică excesiv sau pe nedrept metodele venite din partea școlii, consideră că notele mici ale elevului sunt nedrepte, lipsa de încredere față de instituția de învățământ este exagerată.

- **Profesorul are întotdeauna dreptate**

Pe de altă parte, sunt cei care nu au curajul să pună niciodată la îndoială competența pedagogului: deși, poate, uneori greșite, metodele acestuia sunt cele mai bune, elevul este mereu de vină, pedagogul nu trebuie contrazis, chiar dacă nu suntem cu totul de acord, încrederea față de instituția de învățământ trece peste orice

eventuală scăpare a acesteia.” (Părinți - profesori, deveniți aliați)

Așadar:

- ***Nu ezitați să puneți în discuție eventuale comportamente abuzive, eventuale „derapaje” etice sau anti-pedagogice ale câte unui profesor, dacă ele apar, sau să reclamați posibilele situații de blocaj ori de conflict care se răsfrâng negativ, sub o formă sau alta, asupra copilului sau a întregii clase.***
- ***Manifestați respect, precauție, diplomație în atitudine și în limbaj; adoptați un stil nonagresiv, care să nu vă ostilizeze interlocutorul, acceptând posibilitatea de a nu avea dumneavoastră toate datele corecte ale problemei și de a nu avea neapărat dreptate.***
- ***Dacă problemele întâmpinate de copilul dumneavoastră sunt preponderent de natură psihologică ori dacă dumneavoastră, ca părinți, traversați perioade dificile în familie și simțiți că nu mai puteți comunica sau nu vă mai înțelegeți cu propriul copil, solicitați sprijinul specializat al unui consilier școlar sau al unui psiholog.***

ÎN LOC DE CONCLUZII...

Intrarea copilului dumneavoastră în ciclul gimnazial este o etapă normală, firească în parcursul său școlar, ca și creșterea și maturizarea sa progresivă. Este însă o etapă nouă pentru el (de școlaritate, dar și de dezvoltare), care va aduce cu sine schimbări mari: eventuala schimbare a școlii, a colegilor, a cadrelor didactice, a programului de studiu, a disciplinelor studiate etc. Cu cât sunt mai multe și mai radicale aceste schimbări, cu atât mai mari pot fi neliniștea și temerile sale. Acestea se suprapun cu schimările pe care le aduce cu sine preadolescența, etapă în care intră majoritatea copiilor în gimnaziu. Este atunci lesne de înțeles de ce intrarea în clasa a V-a este pentru mulți copii și părinți foarte solicitantă. Psihologul francez Suzanne Vallières recomandă părinților copiilor de gimnaziu câteva „trucuri psihologice”, prin care familia poate susține mai bine adaptarea celui mic la noul ciclu de învățământ. (Vallières, 2012, pp. 255-256)

„Trucuri psihologice”

- „Conștientizați faptul că trecerea de la ciclul primar la cel gimnazial constituie o schimbare importantă pentru copilul dumneavoastră: o școală nouă, un program nou, profesori și prieteni noi.
- Fiți atenți la starea copilului dumneavoastră: ciclul gimnazial presupune o bulversare, iar acest lucru poate provoca în cazul său neliniști, temeri și angoase.
- Abordați subiectele care îl preocupă. Oferiți-i cât mai multe informații în privința a ceea ce-l așteaptă, pentru a reduce necunoscutele, care sunt foarte neliniștitoare pentru el.
- Asigurați-vă că elevul și-a vizitat școala înainte de începerea anului școlar: este una dintre acțiunile cele mai liniștitoare.
- Pregătiți-l pe copil, determinându-l să fie cât mai autonom și responsabil posibil.
- Nu profitați de trecerea sa în ciclul gimnazial pentru a-l lăsa pe copil să se organizeze de unul

singur. El are în continuare nevoie de sprijinul dumneavoastră.

- Continuați să vă interesați de viața sa școlară (teme, ședințe cu părinții, activități extrașcolare etc.).
- Luați legătura cu personalul didactic sau cu un specialist dacă observați la copilul dumneavoastră semne legate de dificultatea de adaptare.”

La aceste „trucuri psihologice” care vizează în mod particular intrarea în clasa a V-a, s-ar mai adăuga câteva recomandări de ordin general, care se referă la o dezvoltare armonioasă a copilului dumneavoastră, ce ar veni în sprijinul unei bune integrări în gimnaziu:

- Vegheați asupra unui climat de viață sănătos pentru copil și pentru întreaga familie (hrană sănătoasă și suficientă, odihnă, condiții decente de trai și de lucru etc.).
- Consolidați la copilul dumneavoastră dorința de cunoaștere, motivația pentru învățare.
- Stimulați-i curiozitatea, perseverența în lucru,

creativitatea, sociabilitatea.

- Încurajați construirea unei imagini de sine pozitive și a stimei de sine. În acest sens, ajustați-vă așteptările și exigențele la capacitățile reale ale copilului.
- Respectați-vă copilul, în unicitatea sa (ritmul propriu de lucru, interesele și înclinațiile sale naturale etc.).
- Comunicați despre timpul petrecut la școală cu copilul și cu profesorii săi, de câte ori este necesar, pentru a fi la curent cu situația sa (evoluție, rezultate, realizări, dificultăți).
- Atunci când apar dificultăți, reacționați rapid, echilibrat și eficient. Nu culpabilizați copilul, pe dumneavoastră, cadrele didactice, ci aflați soluții, asumate de cei care pot ameliora situația.
- Nu ezitați să solicitați ajutorul specialiștilor, dacă situația vă depășește.
- Bucurați-vă împreună cu copilul dumneavoastră de această nouă etapă din viața sa: unică, irepetabilă, memorabilă!

Bibliografie

Crețu, Tinca: *Psihologia vârstelor*. Editura Polirom, Iași, 2009.

Farca, Speranța; Velea, Simona (coordonatori): *Acomodarea copilului cu trecerile de nivel din învățământul obligatoriu*. Institutul de Științe ale Educației, București, 2013.

Vallières, Suzanne: *Trucuri psihologice pentru părinți. Cum să ne educăm copilul (9-12 ani)*. Seria Psihologia copilului & Parenting. Editura Polirom, Iași, 2012.

Părinți - profesori, deveniți adeverați aliați. În: <http://www.psychologies.ro/anchete-si-dosar/familie-copii-anchete-si-dosar/parinti-profesori-deveniti-adevarati-aliati-914897/2>